

15.03.2018

Міжнародний симпозіум «100-річчя Національної академії наук України: минуле та сучасність»

12–13 березня 2018 р. відбувся черговий XXVIII Київський міжнародний симпозіум з наукознавства та історії науки, який цього разу був поєднаний із традиційними Добровськими читаннями, котрі щорічно проводить Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки (ІДНТПН) імені Г. М. Доброва НАН України. Захід присвячувався 100-річчю Національної академії наук України, що припадає саме на 2018 р. Участь у зібранні взяли понад 80 науковців з України, Білорусі, Азербайджану, Киргизстану, Грузії, Росії ([Національна академія наук України](#)).

Перше пленарне засідання відкрив перший віце-президент НАН України академік НАН України А. Наумовець, який оголосив учасникам симпозіуму привітання президента НАН України академіка НАН України Б. Патона. У своєму вступному слові А. Наумовець звернув увагу присутніх, що симпозіум розпочинає свою роботу в день народження засновника й першого президента НАН України (яка в 1918 р. називалась Українською академією наук) академіка В. І. Вернадського, та підкреслив, що створення Академії та її сторічна історія – це значний внесок нашої держави в історію світової науки. За його словами, попри нинішні труднощі, НАН України й нині зберегла значний науковий потенціал, посідаючи провідні позиції за цілою низкою напрямів сучасної науки. Академік А. Наумовець також привітав гостей, що прибули на симпозіум із-за кордону, і наголосив на важливості міждержавного обміну досвідом організації науки та використання її результатів.

Радник Президента України, віце-президент Національної академії мистецтв (НАМ) України академік НАМ України Ю. Богуцький передав учасникам симпозіуму тепле привітання й побажання плідної роботи від імені глави держави П. Порошенка і нагадав про те, що нещодавно Президент України підписав указ про відзначення сторіччя НАН України, яким передбачено низку заходів як зі святкування цієї події, так і з підтримки Академії. Нова редакція Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», як наголосив Ю. Богуцький, теж є одним із проявів піклування влади про майбутнє української науки, про формування адекватної відповіді на виклики сучасності. Цьому має сприяти й передбачене цим нормативно-правовим актом створення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, перше засідання якої нещодавно відбулося під головуванням Прем'єр-міністра України В. Гройсмана.

З доповіддю «Національна академія наук України: історична і сучасна роль в розвитку вітчизняної науки» виступив головний учений секретар НАН України академік НАН України В. Богданов. Як він наголосив, створення Української академії наук 100 років тому було знаковою подією та важливим підсумком тривалого процесу формування наукових структур на теренах нашої країни. Важливо, що очолити роботу з організації Академії було запропоновано всесвітньо відомому вченому в галузі природознавства В. І. Вернадському, який на той час уже мав великий досвід академічної роботи, добре знав систему організації науки у провідних європейських країнах і міг реально оцінити переваги й недоліки різних за статусом і принципами організації академії наук.

В. І. Вернадський сформулював основні принципи організації та діяльності Академії, пізніше відображені в законі про її заснування та її статуті. За словами В. Богданова, історія підтвердила, що саме такий тип наукових центрів, які мають державний статус, складаються з розгалуженої мережі науково-дослідних установ, є вершиною організаційної структури науково-технічної сфери в розвинених країнах світу й гарантією успішного соціально-економічного розвитку цих країн. Доповідач також поінформував присутніх про такі важливі напрями роботи НАН України, як здійснення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, її вагомий внесок у вирішення актуальних проблем розвитку національної економіки й інших проблем суспільної та державної ваги, розвиток Академією механізмів зв'язку науки з виробництвом, а також роль НАН України у становленні незалежної Української держави. Окрему увагу В. Богданов приділив питанням бюджетного фінансування Академії, її реформування (а саме – розробленню й імплементації в НАН України сучасних конструктивних форм організації наукової діяльності й управління), надання підтримки талановитій науковій молоді, інтеграції науки та освіти. «Академія разом з країною пережила чимало крутих політичних, економічних і соціальних поворотів. Але питання про доцільність її заснування 100 років тому та закладені принципи її діяльності ніколи не ставилися під сумнів – ішлося виключно про те, якою їй бути, щоб відповідати вимогам часу, напрямам і темпам розвитку світової науки, актуальним потребам економіки, безпеки і соціальної сфери суспільства. Об'єктивний науковий історичний аналіз підтверджує той факт, що наша Академія наук у стислі строки успішно вирішувала складні завдання наукового і технічного забезпечення економіки країни і сфер її суспільного життя, зокрема, у передвоєнний період та в роки Другої світової війни, післявоєнної відбудови і розвитку промислового і оборонного потенціалу. Академія домоглася світового авторитету і визнання рівня фундаментальних і прикладних досягнень в окремих напрямках природничих, технічних та соціогуманітарних наук, створила потужний потенціал, який дав змогу перетворити вітчизняну науку на безпосередню продуктивну силу. <...> І сьогодні Національна академія наук залишається найпотужнішою та найпродуктивнішою вітчизняною науковою організацією. Цей висновок є об'єктивним, оскільки ґрунтується на достовірних статистичних даних (включно з бібліометричними) і експертних оцінках, зокрема зарубіжних», – підкреслив В. Богданов.

Розвиткові академічної форми організації науки у світовій науці присвячувалася доповідь голови консультативної ради з питань охорони інтелектуальної власності при Міжнародній асоціації академій наук, заступника голови Президії НАН Білорусі академіка НАН Білорусі П. Вітязя (у співавторстві з В. Щербіним). Доповідь про дослідження історії створення та формування концепції розвитку української Академії на базі щоденників академіка В. І. Вернадського виголосив головний науковий співробітник Інституту історії природознавства і техніки імені С. І. Вавілова РАН член-кореспондент РАН Ю. Батурін.

Всього було заслухано 25 доповідей з актуальних питань розвитку науки, з якими виступили представники різних вітчизняних і зарубіжних науково-

дослідних інститутів і вищих навчальних закладів. Зокрема, було заслухано й обговорено доповіді:

– «Епоха Б. Є. Патона в українській науці» (автор – головний науковий співробітник ІДНТПІН імені Г. М. Доброва НАН України В. Онопрієнко);

– «Добровські моделі науки: з історії, через сучасність – в майбутнє» (директор ІДНТПІН імені Г. М. Доброва НАН України» Б. Маліцький);

– «Відзначення 100-річчя НАН України – вагома складова популяризації науки, піднесення її престижу в українському суспільстві» (перший заступник головного ученого секретаря НАН України – начальник Науково-організаційного відділу Президії НАН України, заступник директора з наукової роботи ІДНТПІН імені Г. М. Доброва НАН України О. Кубальський);

– «Міжнародній асоціації академій науки – 25 років» (завідувач відділу проблем діяльності та стратегії розвитку НАН України ІДНТПІН імені Г. М. Доброва НАН України» О. Грачев);

– «Сторінки історії освіти у період Азербайджанської демократичної республіки» (директор Інституту історії науки НАН Азербайджану М. Сеїдбейлі);

– «Тенденції взаємодії академічної та вузівської науки» (завідувач відділу міжнародної економіки Інституту економіки імені Дж. Алишбаєва НАН Киргизстану А. Орозонова);

– «Ресурсне забезпечення інноваційного розвитку країн ЄС і Грузії» (старшого наукового співробітника Інституту економіки Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі Г. Сігуа).

З повним переліком виголошених доповідей можна ознайомитися в [програмі заходу](#).

У рамках симпозіуму відбувся також семінар-нарада голів галузевих наукових рад Міжнародної асоціації академій наук (модератор – голова консультативної ради з питань охорони інтелектуальної власності та передачі технологій при МААН (Республіка Білорусь) академік НАН Білорусі П. Вітязь).

За результатами заходу планується видати збірник матеріалів.